

Laia Viñas

Laia Viñas (Xerta, 1997) va estudiar Periodisme a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha treballar en mitjans com la SER Catalunya, el *Setmanari l'Ebre* o *Imagina Ràdio*. Des del febrer del 2021, és una de les creadores del digital d'àmbit ebrenc *A Prop*. Va guanyar el premi Documenta 2020 amb la novel·la *Les Closques*.

Los morts d'aquí

A la caseta del llac hi tenim sis tombes de mentida, a la vora del bosquet. Són munts de terra vermellova que es desgrana si la trepitges, amb sis creus de fusta que construïm amb dos pals entrelligats. L'àvia fa corones de flors silvestres, les asseca cap per avall durant unes setmanes perquè duren més, se les posa a la falda mentre mira el serial i les ajunta com si anés brodant. Algunes queden perfectament rodones, altres són l'intent d'un cor o una inicial. Quan les acaba les porta a les tombes. No ho fa amb tristesa ni parsimònia, s'acosta als pins vells i de vegades les llança des de lluny, com si provés sort en una fira.

Aquí no els tenim, los cadàvers. Són al cementiri. Los xiquets tenim la sospita que sota els munts de terra hi ha dits, flocs de cabells, trossos de pell arrencats. Després dels enterraments, quan tornem de l'església amb les goles tancades, algun dels adults s'acosta a l'àvia, li amanyaga els cabells blancs i la reconforta amb quatre paraules a cau d'orella. Ella abraça l'interlocutor, que li estreny les mans i li deixa un objecte petit embolcallat amb un mocador de roba. Llavors sembla que la pena li marxa. Mos fa el menjar favorit del mort en qüestió amb lo davantal de les ocasions especials, que té encaix blanc com los vestits de boda. Quan se va morir l'avi, va cuinar uns canelons d'espinaacs coberts amb beixamel i nou moscada. Recordo que em van caure les llàgrimes de goig. Los espinaacs eren tan verds que el plat semblava un jardí. Vaig plorar perquè se m'havia mort algú important però també perquè era deliciós.

Si la gent de la meua família roba parts del cos a la gent que estima, no ho sé dir. No puc estar-ne completament segur. La cosina gran sempre explica que ella, que mos treu deu anys a la majoria i va acostumar-se a fer el bugader per distreure's, un dia que era vora la tomba del tiet avi va veure que, de la base de la creu, ne sortia una planteta verda, amb la tija fina fina, quasi transparent. Diu que va moure la terra amb els dits i que la floreta naixia d'un queixal corcat. La podridura s'havia mesclat amb l'aigua de la pluja i d'este matrimoni fastigós n'havia nascut una cosa bonica. La cosina va arrencar la planta i la va trasplantar a la vora de la casa. Era tan petita que tots la vam trepitjar sense adonar-mos-en.

Clar que no és especialment important, si a les tombes hi ha restes humanes o no, però quan mos reunim tots aquí, als estius, de Nadal a Reis i els festius de Setmana Santa, la gent del poble mos ve a veure a través de la reixa. No ho fan en grans grups, però giren el cap mentre passegen, ens adonem que les veïnes venen de dos en dos per dur-mos galetes i cocs només per xafardejar. De vegades algun pastor truca al timbre i demana que el deixem telefonar a casa perquè ha perdut mig ramat. D'altres, la carterera fa veure que hi ha un avís certificat que necessita una signatura. L'àvia se diverteix força i crida, rient, ja venen a veure la casa dels morts! Però també s'enfada si la gent ve a deshores, quan fa la migdiada, per exemple. Així que va adoptar un gos rabiós ensinistrat per bordar. Passa un ciclista, el gos borda com un boig, amb la saliva que li cau pel costat dels queixals i tot. Veu un moixó que vola massa baix, borda. Fa vent, borda. Sembla imbècil perquè té una orella rosegada, com si algun animal més gros hagués començat a menjar-se'l però a mig fer hagués decidit que no pagava la pena. Creua els ulls quan s'excita i té la cua massa curta, però quan és capaç de callar és bo i no mossega mai.

He de dir que la casa del llac és bonica, però no és tan bonica com la imatge que se'n fan les persones a qui dius «la meua família té una casa al costat d'un llac». El terme *llac* l'hem anat deformant durant anys, i que finalment s'imposés a *bassa* va ser una decisió pedant per part de tots. Algú va dir-li *llac* a la piscina natural on hi suren nenúfars i bitxos morts i de manera subtil vam adoptar la nova nomenclatura com qui

arreplega un nen del carrer i se'l queda en silenci, sense avisar ningú. O sigue, amb la consciència desassossegada. Vam comprovar de seguida que a la ciutat, si deies que l'àvia vivia en una casa amb un llac, generaves fascinació. Res més plaent que la mirada envejosa d'altres criatures amb els mocs penjant.

I la piscina està bé, més que bé. És gran i ampla, i no hi posem pastilles de clor ni pesquem los insectes que hi moren. Només recollim, amb una bossa de plàstic lligada a l'extrem d'un pal d'escombra, los moixons i llangardaixos que hi venen a beure i cauen al fons. Des de dalt enfonsem lo pal i mos hi estem molta estona, per encertarla i treure'n el cadàver. Los pardals, quan surten, fan olor de plom i tenen la panxa rodona. Sembla que a dins hi duguen una poma dura. Los llancem al bosc o sobre les tombes. Això últim no ho fem gaire perquè si mos veuen los adults mos criden fort. A Setmana Santa sempre hi ha lo valent que inaugura la temporada de bany. Normalment és lo cosí gran després del dinar del dilluns de Pasqua, mentre la resta mengem la mona de xocolate. L'àvia mos l'escalfa al foc uns segons abans que puguem menjar-mos-la, sinó la massa és dura i es fa bola. Llavors lo xocolate, calent i desfet, mos regalima cara i coll avall perquè n'hi ha tant que les queixalades l'alliberen i ell s'escapa com ho fa la sang quan mos fem una ferida, que veu una sortida i s'hi llença de cap. Los petits acabem bruts i, després del primer cosí, n'hi ha que el segueixen. Fins i tot la mare, un any que va beure dues copes de xampany per postres, va acabar nedant al llac en sostenidors i calces.

Una tarde que jugava a polis i a cacos amb los xiquets del poble, una nena me va dir que l'àvia era fetillera. Me vaig amagar tan bé que em van buscar durant hores. Tota la tarde cridant lo meu nom per les cantonades i jo sota un banc fet una boleta, ben comprimit. Los polis van passar per davant, van pujar al banc, van botar-hi, van pegar-li coces. Lo pare ja m'ho diu, que tinc los ossos molt primos i que, de perfil, clarejo. Al final me vaig cansar d'estar sol i em vaig entregar amb les mans juntes, com si fos un delinqüent de veritat. La xiqueta amb dues cues me va preguntar que on havia estat. Jo li vaig dir que sota el banc del costat del safareig i ella em va fer una cara com dient, ja, ni de conya. De veritat, vaig insistir. I va i em diu, t'has fet desaparèixer. A casa meua diuen que ta iaia és bruixa i decideix quan s'ha de morir la gent. Els fa banyar a la bassa que teniu i després pam, cap a l'altre barri. Me'n vaig tornar cap a casa amb la bicicleta i amb la sensació que a dins del cap hi tenia un mecanisme que començava a funcionar, greixat per les declaracions inesperades però gens sorprenents de la companya de joc. Sí que era veritat que tothom qui coneixia i havia mort ho havia fet després de passar una temporada amb l'àvia. Alguns se li morien al llit de convidats. Ella sempre ho entomava amb gràcia, ens reunia a tots per acomiadar-nos del moribund, una mica de parenostre i una mica d'ave maria, un dinar copiós amb les estovalles dels dies importants, banys a la piscina si ja feia bo i si no, cafè amb barronets del forn, que es feien amb les sobres de les barres de pa que al flequer li sortien llarguerudes.

La tieta havia vingut la primavera passada, amb la pell groga i pesant només quaranta-cinc quilos. Havia estat una dona grossa, amb los llavis inflats i la panxa plena de flotadors. Als nens mos van dir que venia a passar uns dies de vacances, que el seu marit i els nets nous l'havien esgotat. Caminava amb dificultat, sempre ajudada per un bastó amb l'acabament de ferro que la feia relliscar, però que també dringava cada cop que el recolzava a terra, i crec que era per això, que el portava. Amb l'àvia feien passejades curtes, rodejaven la finca, se miraven la piscina una estona, se'n tornaven. Menjaven sopa pastosa, farinetes i bistecs a la planxa que l'àvia fregia amb amor. Miraven la telenovel·la a migdia i després s'adormien fins que fosquejava, i ja era hora de pensar en lo sopar o de posar-se a cuinar unes galetes de torró. Mos van reunir a tots al cap d'un mes per dir-li adeu, i els nets petits sí que eren moguts, no van parar de córrer en cercles ni un moment. Jo i el cosí mitjà vam entrar junts a l'habitació de la mort, que tenia com a nom oficial l'habitació dels hostes. Vam fer-li un petó a la vella i vam procurar treure molt els llavis per no tocar-li la pell, que s'havia tornat tan fina que deixava veure totes les venes verdes. Quan ja va haver respirat per últim cop, vam menjar una amanida amb formatge blau i mel, i l'àvia va ser la moderadora d'una conversa on los grans van lloar la tieta i la capacitat que sempre va tenir per explicar històries interessants. Les contava a les nits, quan los havia posat al llit, i podies saber que se les inventava perquè eren estranyes i màgiques, però t'ho creies tot sense dubtar.

Al cap d'un any se va morir el germà del pare, que era el fill mitjà de l'àvia. Aquí tothom va estar molt trist i hi van haver llàgrimes grosses i crits que fan glaçar. Però un altre cop, la matriarca va voler portar l'assumptes amb elegància i el meu padrí, la seua dona i el seu únic fill, lo cosí gran, van posar-se a viure amb ella. Pare i fill, sense presses perquè la malaltia feia que el padrí perdés la força, van construir una caseta al costat de l'edifici gran. La van fer de fusta i, un cop acabada, a dins hi van posar una catifa de vellut blau i butaques individuals amb el teixit arrissat que tampoc era llana, era com un núvol, lleuger, que t'agafava el cul i l'esquena per no deixar-te aixecar mai més. En esta caseta van jugar a cartes cada nit, tots quatre, van refer els àlbums antics de la família i van llogar una pel·lícula en dvd per mirar-les els divendres al vespre. Natros els visitàvem sovint, fèiem àpats junts, dormíem los uns al costat dels altres als seients suaus i després ningú volia treure's la peresa de damunt i marxar. Mos ho vam passar bé encara que sabíem que tot s'acabaria algun dia. Potser per això vam ser tan feliços i vam estar tan tranquils.

Vaig arribar a la casa nerviós, amb la suor regalimant, començava a ploure, lo gos idiota me va llepar els genolls. La pluja que em tocava la cara me va animar a plorar, després d'un esclafit que em va pujar des

del pit. Me vaig quedar descansat quan l'angoixa va sortir a la superfície amb les llàgrimes. Vaig córrer cap a l'àvia, que era a la cuina lligant-se el davantal a la cintura, i la vaig abraçar amagant el cap a la seua panxa. Ella, que ja havia tingut la mateixa conversa amb els altres fills i nets, i n'érem una pila, va seure en un tamboret i em va acaronar els cabells fins que li vaig confessar que l'havien acusat de bruixa assassina. Reia i em tocava la cara, i feia xxxt, amb els llavis molt junts, com si xiulés. M'anava gronxant. Me va posar a terra, me va fer una surra al cul i em va donar pasta de galetes crua. Jo singlotava menjant i em va maldar perquè al final t'ofegàs, em va dir.

Quan vaig tornar a estar calmat i vaig notar la vergonya d'haver plorat, se'm va posar al costat mentre desfeia xocolate al foc. L'anava remenant cada dos minuts. Venia i s'asseia i em deia, és important acompanyar la gent que es mor. És important que ningú se pugue sentir sol ni s'estigues els últims dies de vida en una ciutat plena de fums. S'aixecava i remenava. Lo tastava i remugava, encara té grumolls. Tornava i seguia, aquí no matem ningú. Los fem estar tranquils. Los duc a fer voltes per la finca, de vegades fins al poble, toquem l'aigua del llac i abans de marxar senten los moixonets que canten si fa bo. Vam sentir el xocolate que arrencava el bull, i no havia de bullir, només s'havia de desfer. Va aixecar-se movent el cap i va apartar el cassó del foc. Lo va deixar arrambat a les rajoles, que sempre estaven fresques, i va tornar per fer-me un petó. Vaig preguntar, qui acompanyarà els que es moren quan tu també estigues morta? Tu, va contestar. Jo? No vols? Vaig encongir-me d'espatlles. Llavors me va tocar el pit amb la mà plana i per sempre més he estat convençut que va passar-me els poders. Me vaig imaginar que se m'il·luminaven els ossos del cos amb una llum daurada i que a partir de llavors me tornava fetiller. No ho he explicat mai perquè es pensarien que no estic fi. Au, mou-te, que he de repetir el xocolate.

I em vaig moure. Vaig prendre l'últim sol de la tarde a la vora de la bassa i a la nit van venir els adults de les faenes i vam sopar fora, amb les candeles enceses i algú que patia per si els xiquets ne tombàvem una i incendiàvem los tovallons. I les setmanes següents, los cosins vam buscar llangardaixos sota les pedres punxegudes. Vam trucar a l'àvia per telèfon en tornar a la ciutat. Vam celebrar el Nadal fent corones amb les fulles dels pins malalts. Vam tallar-mos los cabells i vam comprar roba nova que no va agradar als pares. Vam tenir nòvios i nòvies que mos van ensenyar a fumar. Mos vam fer grans al ritme que tocava i vam comprovar que els estius eren més calorosos que abans. I no vam pensar en morir-nos fins que no va caler.

Navegació d'entrades